

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

4 octombrie 2018 *

„Trimitere preliminară – Mediu – Promovarea utilizării energiei din surse regenerabile – Biolichide utilizate pentru o instalație termoelectrică – Directiva 2009/28/CE – Articolul 17 – Criterii de durabilitate pentru biolichide – Articolul 18 Sisteme naționale de certificare a durabilității – Decizia de punere în aplicare 2011/438/UE – Sisteme voluntare de certificare a durabilității biocombustibililor și a biolichidelor, aprobate de Comisia Europeană – Reglementare națională care prevede obligația operatorilor intermediari de a prezenta certificatele de durabilitate – Articolul 34 TFUE – Libera circulație a mărfurilor”

În cauza C-242/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Consiglio di Stato (Consiliul de Stat, Italia), prin decizia din 26 ianuarie 2017, primită de Curte la 8 mai 2017, în procedura

Legatoria Editoriale Giovanni Olivotto (L.E.G.O.) SpA

împotriva

Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA,

Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare,

Ministero dello Sviluppo Economico,

Ministero delle Politiche Agricole e Forestali,

cu participarea:

ED & F Man Liquid Products Italia Srl,

Unigrà Srl,

Movendi Srl,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul M. Ileșič, președinte de cameră, domnul A. Rosas, doamnele C. Toader (raportor) și A. Prechal și domnul E. Jarașiūnas, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

* Limba de procedură: italiana.

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 28 februarie 2018,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Legatoria Editoriale Giovanni Olivotto (L.E.G.O.) SpA, de A. Fantini și de G. Scaccia, avvocati;
- pentru Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA, de S. Fidanzia și de A. Gigliola, avvocati;
- pentru ED & F Man Liquid Products Italia Srl, de C. E. Rossi și de F. P. Francica, avvocati;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de G. Palatiello, avvocato dello Stato;
- pentru Comisia Europeană, de G. Gattinara și de K. Talabér-Ritz, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 mai 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 18 din Directiva 2009/28/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, de modificare și ulterior de abrogare a Directivelor 2001/77/CE și 2003/30/CE (JO 2009, L 140, p. 16) coroborat cu Decizia de punere în aplicare 2011/438/UE a Comisiei din 19 iulie 2011 privind recunoașterea schemei ISCC (*International Sustainability and Carbon Certification*) în vederea demonstrării conformității cu criteriile de durabilitate în temeiul Directivelor 2009/28/CE și 2009/30/CE ale Parlamentului European și Consiliului (JO 2011, L 190, p. 79).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Legatoria Editoriale Giovanni Olivotto (L.E.G.O.) SpA, pe de o parte, și Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA, Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Mare e del Territorio (Ministerul Mediului și Protecției Mării și a Teritoriului, Italia), Ministero dello Sviluppo Economico (Ministerul Dezvoltării Economice, Italia) și Ministero delle Politiche Agricole e Forestali (Ministerul Politicilor Agricole și Forestiere, Italia), pe de altă parte, în legătură cu neprezentarea unor certificate de durabilitate pentru biolichide utilizate pentru funcționarea instalației termoelectrice a L.E.G.O., această neprezentare conducând la pierderea dreptului de a participa la sistemul de stimulare prin certificate verzi de care a beneficiat această instalație.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2009/28

3 Potrivit considerentelor (65), (67), (76) și (79) ale Directivei 2009/28:

„(65) Producția de biocarburanți ar trebui să fie durabilă. Biocarburanții utilizați în vederea realizării obiectivelor prevăzute de prezenta directivă și cei care beneficiază de scheme de sprijin naționale ar trebui, prin urmare, să îndeplinească criteriile de durabilitate.

[...]

(67) Introducerea criteriilor de durabilitate pentru biocarburanți nu își va atinge obiectivul dacă acele produse care nu îndeplinesc aceste criterii și care altfel ar fi fost utilizate ca și biocarburanți sunt utilizate în schimb ca și biolichide în sectoarele de încălzire sau de energie electrică. Din acest motiv, criteriile privind durabilitatea ar trebui să se aplice, de asemenea, și biolichidelor în general.

[...]

(76) Criteriile de durabilitate vor fi eficace numai în cazul în care determină modificări în comportamentul actorilor de pe piață. Respectivile modificări vor interveni numai dacă biocarburanții și biolichidele care îndeplinesc aceste criterii antrenează o majorare de preț în comparație cu cele care nu le îndeplinesc. În conformitate cu metoda echilibrului masei de verificare a conformității, există o legătură de ordin fizic între respectarea de către producția de biocarburanți și de biolichide a criteriilor de durabilitate și consumul de biocarburanți și de biolichide în cadrul [Uniunii], care garantează un echilibru corespunzător între cerere și ofertă și asigură o majorare a prețurilor mai mare decât cea din cadrul sistemelor în care nu există o astfel de legătură. Pentru a se garanta că biocarburanții și biolichidele care îndeplinesc criteriile de durabilitate pot fi vândute la un preț mai mare, ar trebui prin urmare utilizată metoda echilibrului masei pentru a verifica respectarea acestor criterii. Acest lucru ar trebui să mențină integritatea sistemului, evitând în același timp impunerea unei sarcini nerezonabile asupra industriei. Totuși, ar trebui analizate și alte metode de verificare.

[...]

(79) Este în interesul Comunității să încurajeze elaborarea de acorduri multilaterale și bilaterale și de sisteme internaționale sau naționale voluntare privind stabilirea standardelor de producție pentru biocarburanții și biolichidele durabile și certificarea conformității producției de biocarburanți și de biolichide cu aceste standarde. Din acest motiv, ar trebui să se adopte dispozițiile necesare pentru ca asemenea acorduri sau sisteme să fie recunoscute ca furnizând dovezi și date fiabile, cu condiția ca acestea să respecte standardele adecvate de fiabilitate, transparență și auditare independentă.”

4 Articolul 2 al doilea paragraf din Directiva 2009/28 definește noțiunile „biomasă”, „biolichide” și „biocarburanți” după cum urmează:

„[...]

(e) «biomasă» înseamnă fracțiunea biodegradabilă a produselor, deșeurilor și reziduurilor de origine biologică din agricultură (inclusiv substanțe vegetale și animale), silvicultură și industriile conexe, inclusiv pescuitul și acvacultura, precum și fracțiunea biodegradabilă a deșeurilor industriale și municipale;

[...]

(h) «biolichide» înseamnă combustibil lichid produs din biomasă utilizat în scopuri energetice altele decât pentru transport, inclusiv pentru energie electrică, energie destinată încălzirii și răcirii;

(i) «biocarburanți» înseamnă combustibil lichid sau gazos pentru transport, produs din biomasă.”

5 Articolul 17 din această directivă, intitulat „Criterii de durabilitate pentru biocarburanți și biolichide”, prevede la alineatul (1):

„Indiferent dacă materiile prime au fost cultivate pe teritoriul [Uniunii] sau în afara acestuia, energia produsă din biocarburanți și biolichide este luată în considerare pentru scopurile menționate la literele (a), (b) și (c) numai în cazul în care sunt îndeplinite criteriile de durabilitate stabilite la alineatele (2)-([6]):

(a) măsurarea respectării cerințelor prezentei directive în ceea ce privește obiectivele naționale;

(b) măsurarea respectării obligațiilor referitoare la energia regenerabilă;

(c) eligibilitatea privind sprijinul financiar pentru consumul de biocarburanți și biolichide.

[...]”

6 Articolul 17 alineatele (2)-([6]) din directiva menționată definește criteriile de durabilitate privind producția de biocarburanți și de biolichide.

7 Articolul 17 alineatul (8) din aceeași directivă prevede:

„Statele membre nu refuză să ia în considerare, din alte motive de durabilitate, în scopurile menționate la alineatul (1) literele (a), (b) și (c), biocarburanții și biolichidele obținute cu respectarea prezentului articol.”

8 Articolul 18 din Directiva 2009/28, intitulat „Verificarea respectării criteriilor de durabilitate pentru biocarburanți și biolichide”, prevede:

„(1) În cazul în care biocarburanții și biolichidele se iau în considerare pentru scopurile menționate la articolul 17 alineatul (1) literele (a), (b) și (c), statele membre solicită operatorilor economici să demonstreze că au fost îndeplinite criteriile de durabilitate prevăzute la articolul 17 alineatele (2)-(5). În acest sens, statele membre solicită operatorilor economici să utilizeze un sistem de echilibrare a masei care:

(a) permite ca loturile de materii prime sau biocarburant cu caracteristici de durabilitate diferite să fie amestecate;

(b) prevede ca informațiile cu privire la caracteristicile de durabilitate și mărimea loturilor menționate la litera (a) să rămână valabile pentru amestec și

(c) prevede ca suma tuturor loturilor retrase din amestec să fie descrisă ca având aceleași caracteristici de durabilitate, în aceeași cantități, ca suma tuturor loturilor adăugate la amestec.

[...]

(3) Statele membre iau măsuri pentru a asigura că operatorii economici prezintă informații fiabile și pun la dispoziția statelor membre, la cerere, datele care au fost utilizate pentru elaborarea informațiilor. Statele membre solicită operatorilor economici luarea măsurilor de elaborare a unui standard corespunzător de audit independent al informațiilor prezentate de către aceștia și prezentarea de dovezi în acest sens. Auditul verifică dacă sistemele utilizate de operatorii economici sunt precise, fiabile și imposibil de fraudat. Auditul evaluează frecvența și metodologia prelevării de probe și soliditatea datelor.

Informațiile menționate la primul paragraf includ în special informații referitoare la respectarea criteriilor de durabilitate prevăzute la articolul 17 alineatele (2)-(5), informații adecvate și relevante referitoare la măsurile luate pentru protecția solului, a apei și a aerului, reabilitarea terenurilor degradate, evitarea consumului excesiv de apă în zonele sărace în resurse de apă, precum și informații adecvate și relevante referitoare la măsurile luate pentru a ține seama de aspectele menționate la articolul 17 alineatul (7) al doilea paragraf.

[...]

Obligațiile prevăzute la prezentul alineat se aplică indiferent dacă biocarburanții sau biolichidele sunt produse în interiorul [Uniunii] sau importate.

(4) [...]

Comisia poate decide ca sistemele internaționale sau naționale voluntare de stabilire a standardelor de producție a produselor din biomasă să conțină date exacte în sensul articolului 17 alineatul (2) sau să demonstreze că loturile de biocarburanți respectă criteriile de durabilitate prevăzute la articolul 17 alineatele (3)-(5). Comisia poate decide ca aceste sisteme să conțină date exacte în scopul informării cu privire la măsurile luate pentru conservarea zonelor care oferă ecosistemelor servicii de bază în situații critice (de exemplu protecția bazinelor hidrografice și combaterea eroziunilor), pentru protecția solului, a apei și a aerului, pentru reabilitarea terenurilor degradate, pentru evitarea consumului excesiv de apă în zonele sărace în resurse de apă, precum și cu privire la măsurile referitoare la aspectele prevăzute la articolul 17 alineatul (7) al doilea paragraf. [...]

[...]

(5) Comisia adoptă decizii în temeiul alineatului (4) numai în cazul în care acordul sau sistemul în cauză îndeplinește standardele adecvate de fiabilitate, transparență și audit independent. În cazul sistemelor de măsurare a reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră, acestea trebuie să respecte și cerințele metodologice din anexa V. [...]

[...]

(7) În cazul în care un operator economic oferă dovezi sau date obținute în conformitate cu un acord sau un sistem care a făcut obiectul unei decizii adoptate în temeiul alineatului (4), în măsura domeniului de aplicare al deciziei menționate, un stat membru nu solicită furnizorului să prezinte alte dovezi de respectare a criteriilor de durabilitate prevăzute la articolul 17 alineatele (2)-(5) sau informații privind măsurile menționate la alineatul (3) al doilea paragraf al prezentului articol.

[...]”

Decizia de punere în aplicare 2011/438

- 9 Potrivit articolului 2 din Decizia de punere în aplicare 2011/438, aceasta a fost valabilă timp de 5 ani de la data intrării în vigoare, și anume până la 9 august 2016. Cu toate acestea, ținând seama de data faptelor aferente cauzei principale, este necesar să se aibă în vedere această decizie de punere în aplicare.
- 10 Considerentele (4) și (6)-(8) ale deciziei de punere în aplicare menționate aveau următorul cuprins:

„(4) Comisia poate hotărî că o schemă voluntară națională sau internațională permite stabilirea conformității loturilor de biocarburanți cu criteriile de durabilitate stabilite la articolul 17 alineatele (3)-(5) din Directiva [2009/28] sau că o schemă voluntară națională sau internațională de cuantificare a reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră conține date corecte pentru scopurile articolului 17 alineatul (2) din respectiva directivă.

[...]

- (6) Atunci când un operator economic prezintă dovada sau datele obținute în conformitate cu o schemă care a fost recunoscută de Comisie, în măsura vizată de respectiva decizie de recunoaștere, un stat membru nu trebuie să solicite furnizorului dovezi suplimentare ale conformității cu criteriile de durabilitate.
- (7) La 18 martie 2011, Comisiei i-a fost prezentată, cu solicitarea de recunoaștere, schema «International Sustainability and Carbon Certification» (denumită în continuare ISCC). Schema are un domeniu de aplicare global și poate viza o gamă cuprinzătoare de biocarburanți. Schema recunoscută va fi făcută publică pe platforma în materie de transparență înființată în temeiul Directivei [2009/28]. Comisia va ține cont de aspectele sensibile din punct de vedere comercial și poate decide să facă publică respectiva schemă doar parțial.
- (8) În urma evaluării schemei ISCC, s-a constatat că aceasta acoperă corespunzător criteriile de durabilitate prevăzute de Directiva [2009/28] și că aplică o metodologie de echilibrare a masei care corespunde cerințelor de la articolul 18 alineatul (1) din Directiva [2009/28].”
- 11 Potrivit articolului 1 din aceeași decizie de punere în aplicare:

„Schema [ISCC] pentru care a fost depusă cererea de recunoaștere de către Comisie la 18 martie 2011 demonstrează că loturile de biocarburanți respectă criteriile de durabilitate, astfel cum sunt formulate la articolul 17 alineatul (3) literele (a), (b) și (c) și alineatele (4) și (5) din Directiva [2009/28] [...] Schema conține, de asemenea, date exacte în sensul articolului 17 alineatul (2) din Directiva [2009/28] și al articolului 7b alineatul (2) din Directiva 98/70/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 1998 privind calitatea benzinei și a motorinei și de modificare a Directivei 93/12/CEE a Consiliului (JO 1998, L 350, p. 58, Ediție specială, 13/vol. 26, p. 3)].

În plus, această schemă poate fi utilizată pentru a demonstra conformitatea cu articolul 18 alineatul (1) din Directiva [2009/28] și cu articolul 7c alineatul (1) din Directiva [98/70].”

Dreptul italian

12 Articolul 2 alineatul 2 literele i) și p) și alineatul 3 din decreto interministeriale che istituiesce il „Sistema di certificazione nazionale della sostenibilità dei biocarburanti e dei bioliquidi” (Decretul interministerial privind „Sistemul național de certificare pentru biocarburanți și biolichide”) din 23 ianuarie 2012 (GURI nr. 31 din 7 februarie 2012, denumit în continuare „Decretul interministerial din 23 ianuarie 2012”) cuprinde următoarele definiții:

„2. [...]

i) certificat de durabilitate: declarația întocmită de ultimul operator din lanțul de aprovizionare, cu valoare de declarație pe proprie răspundere, [...] precum și modificările aduse acesteia ulterior, care conține informațiile necesare pentru a garanta că lotul de biocarburanți sau de biolichide este durabil.

[...]

p) lanț de aprovizionare sau lanț de audit: metodologie care permite crearea unei legături între informațiile sau declarațiile referitoare la materiile prime sau la produsele intermediare și declarațiile referitoare la produsele finite. Această metodologie cuprinde toate etapele de la producerea materiilor prime până la furnizarea biocarburantului sau a biolichidului destinat consumului.

[...]

3. Definiția operatorului economic [...] include:

a) orice persoană fizică sau juridică stabilită în [Uniune] sau într-o țară terță, care oferă sau pune la dispoziția unor terți, cu titlu oneros sau gratuit, biocarburanți și biolichide destinate pieței [interne] și orice persoană fizică sau juridică stabilită în Uniune, care produce biocarburanți și biolichide și le utilizează ulterior în nume propriu pe teritoriul național, precum și

b) orice persoană fizică sau juridică stabilită în Uniune sau într-o țară terță, care oferă sau pune la dispoziția unor terți, cu titlu oneros sau gratuit, materii prime, produse intermediare, deșeuri, subproduse sau amestecuri ale acestora pentru producerea de biocarburanți și de biolichide destinate pieței [interne].”

13 Articolul 8 din acest decret interministerial ia în considerare poziția operatorilor care nu aderă la sistemul național de certificare, prevăzând următoarele:

„1. În ceea ce privește exclusiv elementele care intră sub incidența unui sistem voluntar care face obiectul unei decizii în sensul articolului 7c alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva [98/70] [...], operatorii economici care aderă la astfel de sisteme voluntare demonstrează fiabilitatea informațiilor sau a declarațiilor furnizate operatorului economic următor din lanțul de aprovizionare, adică furnizorului sau utilizatorului, prin eliberarea dovezii sau a datelor care însoțesc lotul, prevăzute de sistemele menționate. Aceste dovezi sau date fac obiectul unei declarații pe proprie răspundere [...]

[...]

4. În cazul în care sistemele voluntare prevăzute la alineatul 1 și acordurile prevăzute la alineatul 2 nu acoperă auditul tuturor criteriilor de durabilitate și al utilizării metodei echilibrului masei, operatorii economici din lanțul de aprovizionare care aderă la acestea trebuie, în orice caz, să completeze auditul pentru aspectele care nu sunt prevăzute de sistemele voluntare sau de acordurile respective, prin intermediul sistemului național de certificare.

[...]”

14 Potrivit articolului 12 din Decretul interministerial din 23 ianuarie 2012:

„1. În sensul prezentului decret, prin derogare de la prevederile articolului 8 alineatul 1, operatorii economici din lanțul de aprovizionare al biolichidelor pot adera la sisteme voluntare care fac obiectul unei decizii adoptate în temeiul articolului 7c alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva [98/70], care se aplică biocarburanților, cu condiția respectării cerințelor prevăzute la alineatul 2.

2. Operatorii din lanțul de aprovizionare al biolichidelor menționați la alineatul 1 trebuie să prezinte în declarația sau în certificatul care însoțește loturile pe parcursul întregului lanț de aprovizionare informațiile prevăzute la articolul 7 alineatele 5, 6, 7 și 8 [...]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

15 L.E.G.O. este o societate de drept italian care deține o tipografie. În cadrul acesteia, a fost realizată, la solicitarea sa, o instalație termoelectrică cu o putere medie nominală anuală de 0,840 megawați, alimentată cu ulei vegetal brut de palmier, un biolichid.

16 La 20 mai 2011, GSE, o societate de stat de drept italian responsabilă cu plata ajutoarelor pentru producerea de energie obținută din surse regenerabile, a recunoscut că această instalație este alimentată din asemenea surse. Astfel, L.E.G.O. a avut acces la sistemul de stimulare prin certificate verzi (CV), pentru perioada 2012-2014, în limita a 14 698 CV în valoare de 1 610 421,58 euro.

17 Prin decizia din 29 septembrie 2014, GSE a considerat, pe baza documentelor furnizate de L.E.G.O., că aceasta din urmă nu îndeplinea criteriile de eligibilitate pentru schema de sprijin și a solicitat restituirea integrală a sumelor acordate pentru perioada 2012-2014.

18 Motivul invocat de GSE în sprijinul deciziei sale a fost în principal neprezentarea unor certificate de durabilitate de către societatea care a realizat instalația termoelectrică, și anume Movendi Srl. Aceasta din urmă acționează și ca intermediar pentru achiziționarea, de la ED&F Man Liquid Products Italia Srl și de la Unigrà Srl, a biolichidului utilizat pentru funcționarea instalației respective. Deși acest produs este vândut și livrat direct către L.E.G.O., potrivit GSE, Movendi ar trebui să fie considerată un „operator economic” în sensul Decretului interministerial din 23 ianuarie 2012, obligat să prezinte certificatele de durabilitate, chiar dacă acestea ar fi fost deja furnizate de ED&F Man Liquid Products Italia și de Unigrà. Pe de altă parte, certificatele de durabilitate emise de acești doi furnizori ar fi avut o dată ulterioară datei efective a transportului, în timp ce, potrivit GSE, ele ar fi trebuit să fie emise în legătură cu fiecare lot de biolichide.

19 L.E.G.O. a introdus o acțiune împotriva acestei decizii în fața Tribunale Regionale Amministrativo per il Lazio (Tribunalul Regional Administrativ din Lazio, Italia), care, în hotărârea sa din 29 ianuarie 2016, a considerat că GSE desemnase în mod corect Movendi ca operator economic în sensul legislației italiene, obligând-o în consecință să furnizeze ea însăși certificatul de durabilitate pentru biolichidul în cauză.

20 Astfel, potrivit acestei instanțe, deși Directiva 2009/28 nu precizează cine poate fi considerat operator economic, ea permite totuși statelor membre să stabilească informațiile necesare și persoanele care trebuie să respecte criteriile de durabilitate. Prin urmare, ar trebui să fie considerată „operator economic” orice persoană care intervine în filiera de aprovizionare, inclusiv intermediarii precum Movendi, care nu intră în posesia fizică a biolichidului în cauză.

21 La 13 mai 2016, L.E.G.O. a declarat recurs împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere, Consiglio di Stato (Consiliul de Stat, Italia).

- 22 Această instanță apreciază că este indispensabil să se precizeze domeniul de aplicare al dreptului Uniunii pentru a se stabili dacă el se opune reglementării naționale și în special articolelor 8 și 12 din Decretul interministerial din 23 ianuarie 2012, care impun operatorilor care au acces la un sistem voluntar de certificare să completeze, dacă este cazul, auditul efectuat în temeiul sistemului menționat, prin intermediul sistemului național de certificare, și să preia în declarația sau în certificatele care însoțesc loturile pe parcursul întregului lanț de aprovizionare informațiile prevăzute la articolul 17 alineatele (2)-(5) din Directiva 2009/28.
- 23 În această privință, instanța de trimitere arată că, în cadrul recursului, L.E.G.O. susține că, întrucât furnizorii ED&F Man Liquid Products Italia și Unigrà au aderat la schema voluntară de audit ISCC, recunoscută prin Decizia de punere în aplicare 2011/438, sistemul național nu poate prevedea obligații suplimentare în raport cu schema voluntară menționată, cum ar fi obligația intermediarilor de a prezenta certificate de durabilitate.
- 24 Astfel, instanța de trimitere precizează că cererea sa de decizie preliminară privește, pe de o parte, posibilitatea de a supune operatorii economici – care aderă în general la sisteme voluntare care fac obiectul unor decizii ale Comisiei – unor audituri ulterioare impuse de sistemul național de certificare și, pe de altă parte, posibilitatea de a supune operatorii economici – care fac parte din lanțul de aprovizionare – obligației de completare a declarațiilor sau a certificatelor însoțitoare cu informațiile solicitate. În această privință, instanța de trimitere arată că, întrucât obiectivul reglementării naționale este de a asigura trasabilitatea produsului și caracterul durabil al acestuia pe parcursul întregului lanț de aprovizionare, intermediarii, cum ar fi Movendi, nu pot fi exonerati de obligația menționată.
- 25 În aceste condiții, Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Dreptul Uniunii, în special articolul 18 alineatul (7) din Directiva 2009/28 coroborat cu Decizia [de punere în aplicare 2011/438] se opune unei reglementări naționale precum [Decretul interministerial din 23 ianuarie 2012], în special articolele 8 și 12 din acesta, care impune obligații specifice diferite și mai ample decât cele care rezultă din aderarea la un sistem voluntar care face obiectul unei decizii a Comisiei Europene adoptate în temeiul articolului 18 alineatul (4) din directiva menționată?
- 2) În cazul unui răspuns negativ la întrebarea precedentă, trebuie să se considere că sunt supuși dispozițiilor de drept al Uniunii menționate în prima întrebare operatorii economici care intervin în lanțul de aprovizionare al produsului, inclusiv atunci când este vorba despre operatori care îndeplinesc doar funcții de [...] simplă intermediere în cadrul căreia nu dispun material de produs?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 26 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 18 alineatul (7) din Directiva 2009/28 coroborat cu Decizia de punere în aplicare 2011/438 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care impune operatorilor economici condiții specifice, diferite și mai ample decât cele prevăzute de un sistem voluntar de certificare a durabilității, cum este schema ISCC, recunoscută prin decizia de punere în aplicare menționată, adoptată de Comisie în conformitate cu articolul 18 alineatul (4) din directiva amintită.

- 27 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că articolul 17 alineatele (2)-(5) din Directiva 2009/28 prevede criteriile de durabilitate care trebuie să fie respectate pentru ca biocarburanții și biolichidele să poată fi luate în considerare ca surse de energie regenerabilă.
- 28 După cum reiese din articolul 17 din Directiva 2009/28, interpretat în lumina considerentelor (65) și (67) ale acesteia, legiuitorul Uniunii a intenționat, întemeindu-se printre altele pe articolul 114 TFUE, să efectueze o armonizare a criteriilor de durabilitate pe care trebuie să le îndeplinească în mod imperativ biocarburanții și biolichidele pentru ca energia produsă din acestea să poată fi luată în considerare, în cadrul fiecărui stat membru, pentru cele trei scopuri menționate la literele (a), (b) și, respectiv, (c) ale alineatului (1) al acestui articol 17. Scopurile menționate sunt verificarea măsurii în care statele membre își îndeplinesc obiectivele naționale menționate la articolul 3 din această directivă, pe de o parte, și obligațiile lor referitoare la energia regenerabilă, pe de altă parte, precum și eventuala eligibilitate privind sprijinul financiar național pentru consumul de biocarburanți și de biolichide (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, punctul 28).
- 29 Armonizarea criteriilor de durabilitate menționate prezintă un caracter exhaustiv, întrucât articolul 17 alineatul (8) din Directiva 2009/28 precizează, astfel, că statele membre nu pot, în aceleași trei scopuri, să refuze să ia în considerare, din alte motive de durabilitate, biocarburanții și biolichidele care îndeplinesc criteriile de durabilitate prevăzute la acest articol (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, punctul 32).
- 30 În ceea ce privește verificarea respectării criteriilor de durabilitate pentru biocarburanți și biolichide, după cum reiese din articolul 18 alineatul (1) prima teză din Directiva 2009/28, în cazul în care acestea trebuie să fie luate în considerare pentru cele trei scopuri menționate la articolul 17 alineatul (1) din directiva amintită, statele membre obligă operatorii economici să demonstreze că au fost îndeplinite criteriile de durabilitate prevăzute la alineatele (2)-(5) ale acestui articol.
- 31 În acest scop, statele membre sunt obligate printre altele, după cum reiese din articolul 18 alineatul (1) a doua teză din Directiva 2009/28, să le impună operatorilor menționați să utilizeze un sistem de echilibrare a masei care, astfel cum se precizează la literele (a)-(c) din această dispoziție, în primul rând, permite amestecul de loturi de materii prime sau de biocarburanți cu caracteristici de durabilitate diferite, în al doilea rând, prevede ca informațiile cu privire la caracteristicile de durabilitate și mărimea loturilor menționate să rămână valabile pentru amestec și, în al treilea rând, prevede ca suma tuturor loturilor retrase din amestec să fie descrisă ca având aceleași caracteristici de durabilitate, în aceleași cantități, ca suma tuturor loturilor adăugate la amestec.
- 32 În acest context, sistemul de echilibrare a masei poate fi pus în aplicare printre altele, după cum a arătat avocatul general la punctul 42 din concluzii, printr-un sistem național prevăzut de autoritatea competentă din fiecare stat membru, în conformitate cu articolul 18 alineatul (3) din Directiva 2009/28, sau prin sisteme naționale sau internaționale voluntare recunoscute de Comisie, cum ar fi schema ISCC, în conformitate cu cerințele articolului 18 alineatele (4) și (5) din această directivă.
- 33 În această privință, din articolul 18 alineatul (7) din directiva menționată reiese că, în cazul în care un operator economic oferă dovezi sau date obținute în conformitate cu un acord sau cu un sistem care a făcut obiectul unei decizii, adoptate de Comisie în temeiul articolului 18 alineatul (4) din Directiva 2009/28, și în măsura celor prevăzute de decizia respectivă, un stat membru nu poate solicita furnizorului să prezinte alte dovezi de respectare a criteriilor de durabilitate prevăzute la articolul 17 alineatele (2)-(5) din această directivă.

- 34 În schimb, atunci când Comisia nu a adoptat o decizie cu privire la un anumit sistem de certificare sau atunci când această decizie precizează că sistemul respectiv nu acoperă toate criteriile de durabilitate definite la articolul 17 alineatele (2)-(5) din Directiva 2009/28, statele membre rămân libere să impună operatorilor economici, în acest sens, respectarea reglementării naționale care urmărește să asigure controlul respectării criteriilor menționate.
- 35 Prin urmare, pentru a se răspunde la prima întrebare, trebuie să se determine domeniul de aplicare al Deciziei de punere în aplicare 2011/438, adoptată de Comisie în temeiul articolului 18 alineatul (4) din Directiva 2009/28, în ceea ce privește sistemul de certificare în discuție în litigiul principal.
- 36 În această privință, este necesar să se constate că recunoașterea schemei ISCC prin decizia de punere în aplicare menționată, pentru o perioadă de cinci ani, este valabilă doar pentru stabilirea durabilității biocarburanților, iar nu pentru stabilirea durabilității biolichidelor, după cum reiese din articolul 1 primul paragraf din aceasta. Prin urmare, întrucât schema ISCC care face obiectul Deciziei de punere în aplicare 2011/438 utilizează metoda echilibrului masei pentru a dovedi durabilitatea biocarburanților, ea nu pare susceptibilă să limiteze competența de care dispun statele membre, în conformitate cu articolul 18 alineatele (1) și (3) din Directiva 2009/28, pentru a stabili modalitățile de verificare a conformității cu criteriile de durabilitate stabilite la articolul 17 alineatele (2)-(5) din Directiva 2009/28 în ceea ce privește biolichidele.
- 37 Astfel, articolul 18 alineatul (4) din Directiva 2009/28, care permite Comisiei să decidă că un sistem voluntar, național sau internațional, are funcția de a dovedi conformitatea cu criteriile de durabilitate definite la articolul 17 alineatele (2)-(5) din această directivă, nu era aplicabil decât biocarburanților până la adoptarea Directivei (UE) 2015/1513 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 septembrie 2015 de modificare a Directivei 98/70 și de modificare a Directivei 2009/28 (JO 2015, L 239, p. 1), care a intrat în vigoare la 15 octombrie 2015 și care a introdus posibilitatea de a se certifica durabilitatea biolichidelor prin intermediul unor sisteme voluntare.
- 38 În această privință, este necesar să se precizeze că, după cum reiese din articolul 2 al doilea paragraf literele (h) și (i) din Directiva 2009/28, biolichidele și biocarburanții sunt noțiuni distincte, dat fiind că aceștia din urmă nu includ decât lichide combustibile utilizate pentru transport, în timp ce primele vizează lichidele destinate altor utilizări energetice decât transportul.
- 39 În speță, L.E.G.O. a beneficiat de sistemul de stimulare prin CV pentru perioada 2012-2014 pentru o instalație termoelectrică alimentată din surse de energie regenerabilă, întrucât a utilizat un biolichid, și anume ulei de palmier. Printr-o decizie din 29 septembrie 2014, autoritatea competentă a solicitat rambursarea sumelor acordate în acest temei, în special din cauza nerespectării obligațiilor care decurg din sistemul național de certificare pentru demonstrarea durabilității biolichidelor.
- 40 În aceste împrejurări și dat fiind că, prin Decizia de punere în aplicare 2011/438, schema ISCC nu a fost recunoscută decât pentru biocarburanți, condițiile suplimentare impuse de reglementarea italiană în ceea ce privește auditul durabilității biolichidelor nu intră sub incidența interdicției de la articolul 18 alineatul (7) din Directiva 2009/28.
- 41 Având în vedere ceea ce precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 18 alineatul (7) din Directiva 2009/28 coroborat cu Decizia de punere în aplicare 2011/438 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care impune operatorilor economici condiții specifice pentru certificarea durabilității biolichidelor, diferite și mai ample decât cele prevăzute de un sistem voluntar de certificare a durabilității, cum este schema ISCC, recunoscută prin decizia de punere în aplicare menționată, adoptată de Comisie în conformitate cu articolul 18 alineatul (4) din directiva respectivă, întrucât această schemă a fost aprobată numai pentru biocarburanți, iar condițiile amintite nu privesc decât biolichidele.

Cu privire la a doua întrebare

- 42 Prin intermediul celei de a doua întrebări, care este adresată în cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, se urmărește în esență să se stabilească dacă dreptul Uniunii, în special articolul 18 alineatele (1) și (3) din Directiva 2009/28, trebuie interpretat în sensul că se opune ca o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal să impună un sistem național de verificare a durabilității biolichidelor care prevede că toți operatorii economici care intervin în lanțul de aprovizionare al produsului avut în vedere, chiar și atunci când este vorba despre intermediari care nu intră în posesia fizică a loturilor de biolichide, sunt supuși anumitor obligații de certificare, de comunicare și de informare care decurg din sistemul menționat.
- 43 După cum reiese din jurisprudența constantă a Curții, împrejurarea că, pe plan formal, o instanță națională a formulat cererea sa de decizie preliminară făcând trimitere la anumite dispoziții ale dreptului Uniunii nu împiedică Curtea să îi furnizeze acestei instanțe toate elementele de interpretare care pot fi utile pentru soluționarea cauzei cu care este sesizată, indiferent dacă respectiva instanță s-a referit sau nu la acestea în enunțul întrebărilor sale. În această privință, revine Curții sarcina de a extrage din ansamblul elementelor furnizate de instanța națională, în special din motivarea deciziei de trimitere, elementele de drept al Uniunii care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului (Hotărârea din 22 iunie 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, punctul 72 și jurisprudența citată).
- 44 În speță, chiar dacă instanța de trimitere nu a solicitat formal Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea dispozițiilor tratatului referitoare la libera circulație a mărfurilor, se impune, după cum a recomandat avocatul general la punctul 87 din concluzii, să se examineze de asemenea dacă articolul 34 TFUE se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal.

Cu privire la interpretarea Directivei 2009/28

- 45 În primul rând, trebuie să se observe că Directiva 2009/28 utilizează noțiunea „operator economic” fără însă a o defini. Ținând seama de generalitatea termenilor în care sunt enunțate criteriile enumerate la literele (a)-(c) ale articolului 18 alineatul (1) din această directivă, Curtea a declarat deja că dispoziția menționată nu a efectuat o armonizare completă a metodei de verificare legate de sistemul echilibrului masei. Prin urmare, sub rezerva obligației de a respecta cerințele generale pe care le enunță dispoziția menționată la literele (a)-(c), statele membre păstrează o marjă importantă de manevră atunci când trebuie să stabilească, mai precis, condițiile concrete în care operatorii economici în cauză sunt chemați să utilizeze un astfel de sistem (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, punctele 40 și 77).
- 46 În al doilea rând, după cum reiese din considerentul (76) al Directivei 2009/28, metoda echilibrului masei, prevăzută la articolul 18 alineatul (1) din aceasta, se întemeiază pe o legătură de ordin fizic între producția și consumul de biolichide în Uniune în scopul verificării conformității, urmărind să evite în același timp impunerea unei sarcini nerezonabile asupra industriei.
- 47 În speță, din textul articolului 12 alineatul 2 din Decretul interministerial din 23 ianuarie 2012, interpretat în lumina articolului 2 alineatul 1 litera i) septies din Decretul legislativ nr. 66/2005 și a articolului 2 alineatul 3 litera a) din același decret interministerial, rezultă că această reglementare impune tuturor operatorilor economici care intervin în lanțul de aprovizionare al biolichidelor, inclusiv intermediarilor care nu intră în posesia fizică a produselor menționate, obligația de a prezenta, în declarația sau în certificatul care însoțește loturile de biolichide, informațiile care permit să se stabilească durabilitatea acestora.

- 48 După cum reiese din decizia de trimitere, calificarea intermediarilor ca „operatori economici” urmărește să garanteze, în conformitate cu cerințele articolului 18 alineatul (3) din Directiva 2009/28, trasabilitatea loturilor de biolichide pe parcursul întregului lanț de aprovizionare, permițând astfel un control mai bun al producției și al comercializării acestora, pentru a se reduce riscul de fraudă.
- 49 În această privință, trebuie arătat că, potrivit articolului 18 alineatul (3) din Directiva 2009/28, statele membre iau măsuri pentru a se asigura că operatorii economici prezintă informații fiabile și pun la dispoziția statelor membre în cauză, la cerere, datele care au fost utilizate pentru elaborarea informațiilor referitoare la caracteristicile de durabilitate ale produsului respectiv. Statele membre solicită de asemenea operatorilor economici luarea măsurilor de elaborare a unui standard corespunzător de audit independent al informațiilor prezentate de aceștia și prezentarea de dovezi în sensul efectuării acestui audit prin care se verifică dacă sistemele utilizate de operatorii economici sunt precise, fiabile și imposibil de fraudat.
- 50 Întrucât noțiunea „operatori economici” nu este definită de Directiva 2009/28 și dată fiind starea actuală a armonizării efectuate de legiuitorul Uniunii în ceea ce privește modalitățile metodei de verificare legate de sistemul echilibrului masei, trebuie să se considere că statele membre se bucură de o marjă de apreciere pentru a stabili, cu respectarea dreptului Uniunii, care operatorii economici au obligația de a dovedi respectarea criteriilor de durabilitate prevăzute la articolul 17 alineatele (2)-(5) din directiva menționată.
- 51 Din considerațiile care precedă rezultă că articolul 18 alineatele (1) și (3) din Directiva 2009/28 trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal să impună un sistem național de verificare a durabilității biolichidelor, care prevede că toți operatorii economici care intervin în lanțul de aprovizionare al produsului, chiar și atunci când este vorba despre intermediari care nu intră în posesia fizică a loturilor de biolichide, sunt supuși anumitor obligații de certificare, de comunicare și de informare care decurg din sistemul menționat.

Cu privire la interpretarea articolului 34 TFUE

- 52 Trebuie amintit de la bun început că, atunci când un domeniu a făcut obiectul unei armonizări exhaustive la nivelul Uniunii, orice măsură națională care ține de acest domeniu trebuie apreciată în raport cu dispozițiile actului care a realizat această armonizare, iar nu cu prevederile dreptului primar (Hotărârea din 1 iulie 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, punctul 57).
- 53 Departe de a intenționa să efectueze o armonizare exhaustivă a schemelor naționale de sprijin a producției de energie verde, legiuitorul Uniunii a plecat, astfel cum reiese în special din considerentul (25) al Directivei 2009/28, pe de o parte, de la constatarea potrivit căreia statele membre aplică diferite scheme de sprijin și, pe de altă parte, de la principiul că trebuie garantată buna funcționare a acestora pentru a păstra încrederea investitorilor și pentru a permite acestor state să conceapă măsuri naționale eficiente pentru respectarea obiectivelor naționale globale obligatorii pe care le impune directiva menționată (Hotărârea din 1 iulie 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, punctul 59).
- 54 Pe de altă parte, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 45 din prezenta hotărâre, articolul 18 din Directiva 2009/28 nu a efectuat o armonizare exhaustivă în ceea ce privește metoda de verificare legată de sistemul de echilibrare a masei, astfel încât statele membre păstrează o marjă semnificativă de manevră atunci când pun în aplicare articolul menționat. Procedând în acest fel, ele rămân totuși obligate să respecte articolul 34 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, punctul 78).

- 55 Prin urmare, este necesară interpretarea dispozițiilor tratatului aferente liberei circulații a mărfurilor pentru a se stabili dacă articolul 34 TFUE se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede că operatorii economici care intervin în lanțul de aprovizionare al produsului, chiar și atunci când este vorba despre intermediari care nu intră în posesia fizică a biolichidelor, sunt supuși anumitor obligații de certificare, de comunicare și de informare care decurg dintr-un sistem național de verificare a durabilității.
- 56 În speță, după cum reiese din dosarul prezentat Curtii și din indicațiile furnizate de ED & F Man Liquid Products Italia în ședință, biolichidul în discuție în litigiul principal, uleiul de palmier, este produs în Indonezia, importat în Uniune, pus în liberă circulație și depozitat în Franța și, ulterior, transportat în Italia pentru a fi vândut societății L.E.G.O.
- 57 În conformitate cu articolul 28 alineatul (2) TFUE, interzicerea restricțiilor cantitative între statele membre, prevăzută la articolele 34-37 TFUE, se aplică atât produselor originare din statele membre, cât și produselor care provin din țări terțe care se află în liberă circulație în statele membre.
- 58 Or, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că articolul 34 TFUE, prin interzicerea între statele membre a măsurilor cu efect echivalent unor restricții cantitative la import, are în vedere orice măsură națională de natură să constituie, în mod direct sau indirect, efectiv sau potențial, un obstacol în calea comerțului intracomunitar (Hotărârea din 1 iulie 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, punctul 66 și jurisprudența citată).
- 59 Trebuie să fie considerate măsuri cu efect echivalent restricțiilor cantitative la import, în sensul articolului 34 TFUE, obstacolele în calea liberei circulații a mărfurilor care rezultă, în lipsa armonizării legislațiilor naționale, din aplicarea de către un stat membru, la mărfuri provenite din alte state membre, unde sunt comercializate în mod legal, a unor norme privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească aceste mărfuri, chiar dacă aceste norme sunt aplicabile fără deosebire tuturor produselor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 septembrie 2016, Comisia/Republica Cehă, C-525/14, EU:C:2016:714, punctul 35).
- 60 În speță, trebuie să se constate că obligația de a prezenta certificate de durabilitate, impusă de reglementarea națională în discuție în litigiul principal intermediarilor care nu intră în posesia fizică a biolichidelor care fac obiectul tranzacției în care intervin, poate să constituie un obstacol, cel puțin în mod indirect și potențial, în calea importului unor asemenea produse care provin din alte state membre.
- 61 Astfel, o asemenea obligație are ca efect îngreunarea importului de biolichide, întrucât simplii intermediari, care nu sunt supuși acestei obligații de certificare în temeiul articolului 18 din Directiva 2009/28, atunci când importă un biolichid în Italia, trebuie totuși să prezinte certificarea menționată și sunt supuși, ca atare, unor obligații administrative și costurilor asociate acestora.
- 62 În consecință, o asemenea reglementare națională reprezintă o măsură cu efect echivalent unor restricții cantitative la import, în principiu incompatibilă cu articolul 34 TFUE, cu excepția cazului în care această reglementare poate fi justificată în mod obiectiv (a se vedea prin analogie Hotărârea din 1 iulie 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, punctul 75).

Cu privire la eventuala justificare

- 63 O reglementare sau o practică națională care constituie o măsură cu efect echivalent unor restricții cantitative poate fi justificată de unul dintre motivele de interes general enumerate la articolul 36 TFUE sau de cerințe imperative. Și într-un caz, și în celălalt, măsura națională trebuie, conform

principiului proporționalității, să fie de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru ca acesta să fie atins (Hotărârea din 1 iulie 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, punctul 76).

- 64 În această privință, reiese dintr-o jurisprudență constantă a Curții că măsurile naționale susceptibile să constituie un obstacol în calea comerțului în cadrul Uniunii pot fi justificate printre altele de cerințe imperative legate de protecția mediului. Or, utilizarea unor surse de energie regenerabile pentru producția de energie electrică pe care urmărește să o promoveze o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal este utilă pentru protecția mediului, întrucât contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, care se numără printre principalele cauze ale schimbărilor climatice pe care Uniunea și statele membre s-au angajat să le combată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 martie 2001, PreussenElektra, C-379/98, EU:C:2001:160, punctul 73, Hotărârea din 1 iulie 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, punctele 77, 78 și 82, precum și Hotărârea din 22 iunie 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, punctele 85-88).
- 65 Prin urmare, o asemenea reglementare națională, în măsura în care favorizează utilizarea surselor de energie regenerabile, contribuie de asemenea la protecția sănătății și a vieții persoanelor și a animalelor, precum și la conservarea plantelor, motive de interes general enumerate la articolul 36 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, punctul 89).
- 66 Mai mult, după cum a arătat avocatul general la punctul 97 din concluzii, întrucât o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal îi obligă pe toți operatorii care intervin în producția și în distribuția biolichidelor durabile, inclusiv pe intermediari, să furnizeze certificate de durabilitate, aceasta contribuie la prevenirea riscului de fraudă în lanțul de aprovizionare al biolichidelor.
- 67 Or, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, obiectivele de protecție a mediului și de combatere a fraudei pot justifica măsuri naționale susceptibile să constituie un obstacol în calea comerțului în cadrul Uniunii, cu condiția ca aceste măsuri să fie proporționale cu obiectivul urmărit (Hotărârea din 6 octombrie 2011, Bonnarde, C-443/10, EU:C:2011:641, punctul 34).
- 68 Prin urmare, trebuie să se verifice, astfel cum s-a amintit la punctul 63 din prezenta hotărâre, dacă o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal răspunde cerințelor care rezultă din principiul proporționalității, cu alte cuvinte dacă este de natură să atingă obiectivul legitim pe care îl urmărește și dacă este necesară pentru aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iulie 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, punctul 83).
- 69 În această privință, trebuie arătat că o dispoziție națională precum articolul 12 alineatul (2) din Decretul interministerial din 23 ianuarie 2012 garantează trasabilitatea produsului în filiera de producție și de transport, precum și durabilitatea acestuia, pentru a se evita eventuala transformare sau contrafacere a uleiului de palmier. Astfel, un intermediar precum Movendi, care achiziționează biolichidul în discuție în litigiul principal având dreptul de proprietate asupra lui, inclusiv toată documentația pertinentă, ar fi în măsură, înainte de a-l vinde utilizatorului final, să îi modifice calitățile, să îl pună la dispoziția unor terți și să îl amestece cu alte lichide sau biolichide necertificate. Prin urmare, prin faptul că vizează toți operatorii din lanțul de aprovizionare al biolichidelor, dispoziția națională menționată contribuie la evitarea riscului de fraudă privind durabilitatea acestui biolichid. În consecință, ea reprezintă o măsură adecvată pentru atingerea obiectivului legitim pe care îl urmărește.
- 70 În acest mod, dispoziția națională în discuție în litigiul principal poate contribui de asemenea la obiectivele de protecție a sănătății și a vieții persoanelor și a animalelor, precum și la conservarea plantelor, menționate la punctele 63-66 din prezenta hotărâre.

- 71 În ceea ce privește caracterul necesar al unei asemenea reglementări, trebuie arătat că, deși un intermediar cum este Movendi în cauza principală nu intră în posesia fizică a biolichidelor care fac obiectul tranzacției în care intervine, el are totuși, pentru un timp, dreptul de proprietate asupra acestora și, prin urmare, are în principiu posibilitatea de a le muta, de a le modifica substanța sau de a falsifica documentele referitoare la ele. În consecință, este necesar să se constate că Republica Italiană a putut considera în mod legitim că măsura menționată, întrucât previne aceste riscuri, era necesară pentru atingerea obiectivelor urmărite.
- 72 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că este necesar să se răspundă la a doua întrebare că dreptul Uniunii, în special articolul 34 TFUE și articolul 18 alineatele (1) și (3) din Directiva 2009/28, trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal să impună un sistem național de verificare a durabilității biolichidelor care prevede că toți operatorii economici care intervin în lanțul de aprovizionare al produsului, chiar și atunci când este vorba despre intermediari care nu intră în posesia fizică a biolichidelor, sunt supuși anumitor obligații de certificare, de comunicare și de informare care decurg din sistemul menționat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 73 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

- 1) Articolul 18 alineatul (7) din Directiva 2009/28/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, de modificare și ulterior de abrogare a Directivelor 2001/77/CE și 2003/30/CE, coroborat cu Decizia de punere în aplicare 2011/438/UE a Comisiei din 19 iulie 2011 privind recunoașterea schemei ISCC (*International Sustainability and Carbon Certification*) în vederea demonstrării conformității cu criteriile de durabilitate în temeiul Directivelor 2009/28/CE și 2009/30/CE ale Parlamentului European și Consiliului trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care impune operatorilor economici condiții specifice pentru certificarea durabilității biolichidelor, diferite și mai ample decât cele prevăzute de un sistem voluntar de certificare a durabilității, cum este schema ISCC, recunoscută prin decizia de punere în aplicare menționată, adoptată de Comisia Europeană în conformitate cu articolul 18 alineatul (4) din directiva respectivă, întrucât această schemă a fost aprobată numai pentru biocarburanți, iar condițiile amintite nu privesc decât biolichidele.**
- 2) Dreptul Uniunii, în special articolul 34 TFUE și articolul 18 alineatele (1) și (3) din Directiva 2009/28, trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal să impună un sistem național de verificare a durabilității biolichidelor care prevede că toți operatorii economici care intervin în lanțul de aprovizionare al produsului, chiar și atunci când este vorba despre intermediari care nu intră în posesia fizică a loturilor de biolichide, sunt supuși anumitor obligații de certificare, de comunicare și de informare care decurg din sistemul menționat.**

Semnături